ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ հմր.		7	Մէճ.
»	» Գաւառաց »	9	»
Վեցամս.	» Կ. Պոլսոյ »	4	»
»	» Գաւառաց »	5	»
Օտար Թղթատարով ղրկուած		2	Լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՁՐԻ ԼՐԱԳԻՐ ԿԱՐԴԱԼԸ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ Է

20 Փարայ

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

20 Փարայ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց համրունքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ և է գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին ... ուի, Կ. Պոլիս Պահճէ-Գաբու ... թիւ 31 Մասիսի գրասենեակ ...

Ձանք ... չընդունուի ... ստրուած Նամակ

Ձեռագ... չեն տրուի ... յղուած, էն են

ՁՐԻ ԼՐԱԳԻՐ ԿԱՐԴԱԼԸ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ Է

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական լուրեր. — Խառն լուրեր. — Ազգային լուրեր. — Քաղաքական, (Տարաժամեան տեսութիւն. — Միացեալ Ընկերութիւնք Հայոց.(Շար. և վերջ.) — Կաթողիկոսական խնդիր Կիլիկիոյ. — Թղթակցութիւն ի Բարձր Հայոց. — Ազգային ուղղակի տուրք. — Հրահանգ ազգահամարի ազգային տըրոց. — Դրամական. — Ծանուցմունք։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 15 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 26 օգոստ.

Թագուհին երէկ Խոխմալուրկի մէջ զօրահանդէս ըրաւ Սկովտացի կամաւորաց, 40,000 մարդ կային անդ։

Երկու ժողովներն իրենց աշխատութիւններն աւարտելով, նիստն օրածըգեցին մինչև չարսմ, ուր ներկայ նըստաշրջանը պաշտօնապէս պիտի փակուի։

Տասն և հինգ օրէ ի վեր Անգլիոյ մէջ շարունակ տեղացած անձրևը մեծ վնաս տուաւ հնձոց, և շատ տեղեր առատ հունձքի յոյսը կորուսին։

Ուաշինկթընէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ նախագահին հիւանդութիւնը շատ ծանրացած է, և աննպաստ նշաններ մեծ սրտատանջութիւն կը պատճառեն։ Քիչ յոյս կայ ապրելուն։

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Աղեքսանդրիա 26 օգոստ.

Եգիպտական նախարարութեան մէջ փոփոխութեանց զրոյցները կը շարունակեն, բայց կը կարծուի թէ Անգլիոյ ընդհանուր հիւպատոսին վերադարձէն առաջ փոփոխութիւն տեղի չպիտի ունենայ։

Բնիկ սպայ մը, պատերազմական նախարար Տավուտ փաշային նամակ մը գրելով, զօրաց դրամական վիճակին վրայ ինչ ինչ դիտողութիւններ կ'ընէ, և առաջարկներ կը ներկայէ։

Տավուտ փաշա ի պատասխան կը ծանուցանէ թէ սպայ մը իրաւունք չունի դիտողութիւններ ընելու իրեն, և թէ այսուհետև բոլոր սպայք իրենց խորհրդածութիւններն ո՛չ թէ պատերազմական նախարարին, այլ իրենց բարձրագոյն սպայից պարտին հաղորդել։

Տավուտ փաշայի այս յայտարարութիւնը մեծապէս վշտացուց բնիկ ըսպաները։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի օրն Անգլիական դեսպան Լորտ Տըֆէրին և Ա. նախարար Բարձր. Սայիտ փաշայի մէջև տեղի ունեցած խօսակցութիւնը 4 ժամ տևած է, 61րդ յօդուածի կարգադրութիւնք նիւթ ունենալով։

— Ընթերցողք կը յիշեն այն անձնուէր քաջութեան գործը՝ զոր Հայտար փաշա բանով Մահմուտի չոգենաւին հրամանատար Համի Մէհմէտ Գարտան կատարեց անցեալ շաբթու՝ ծովը նետուելով և խեղդուելու վրայ եղող Հայ բեռնակիր մ'ազատելով։

Շոգենաւին ուղևորներն Համի Մէհմէտի այս առաքինական գործին համար քիչատակի նուէր մ'ընծայելն ընել ուզելով, հանգանակութիւն բացին և 1750 ղրուշ հաւաքելով իրեն նուիրեցին։

—Կը լսենք թէ գնդապետ Ըևըլ-ալնի և հազարապետ Թրօթթըրի աշխատակցութեամբ Հայաբնակ գաւառաց համար պատրաստուած կարևոր տեղեկագիրն երէկ մատուցուեր է Անգլիոյ դեսպանին։

—Լրագրոյս Տրապիզոնի թղթակիցը վերջերս կարճ բայց ընտիր նամակաւ մ'ուշադրութիւն հրաւիրած էր Տրապիզոնի քաղաքին առևտրական տեսակէտով տակաւ յետադիմութեան վրայ, ի նպաստ Փոթի և Պաթումի քաղաքաց. նշանակած էր կեցած թերութիւնները, և նոցա դարմանը խնդրած էր, եթէ կ'ուզուէր պահպանել Պարսկաստանի առևտուրը։ Մեր թղթակցին նամակը թարգմանուեցաւ տեղւոյս մի քանի Ֆրանսերէն լրագրաց մէջ, և Լէվընթ Հէրըլտ լրագիրն ալ, Տրապիզոնի մաքսական դժուարութեանց և այլ զեղծմանց մասին իւր թղթակցէն նամակ մ'ստանալով, որ նոյն եզրակացութեանց կը յանգէր, կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրեց Տրապիզոնի առևտրական կացութեան վրայ։

Տրապիզոնի մաքսատան Տնօրէնին (Միւտիր) անձնական ընթացքըն յոյժ քննադատուած լինելով, այդ մասին քննութիւն բացուած է։ Մաքսատան վարչութիւնը կը կարծէ թէ Տրապիզոնի—Պարսկաստանի առևտրոյն նուազումը գըլխաւորապէս վերջին սովուն և Քըրդական ապստամբութեան պատճառաւ է, զի փոխադրման համար գործածուած անասնոց մեծ մասը կորսուեցան։

—Մէմօրիալ Տիփլոմաթիգի վերջին թուոյն մէջ կը կարդամք.

«Անգլիական վերջին կապոյտ Տետրակին մէջ պարունակեալ տեղեկութիւնք և ծանօթութիւնք խիստ անորոշ լինելով զանազան կէտերու վրայ, Լորտ Կրանվիլ հրահանգ տուաւ փոքր Ասիոյ Անգլիացի հիւպատոսաց, որ նոր քննութիւն մը բանան և ճշդեն իրենց տեղեկութիւնները։ Բ. Դուռն, առանց բողոքելու այս քննութեանց դէմ, յոյժ դիւրագրգռութիւն կը ցուցնէ սակայն իւր իշխանութեան մասին, և Պէրլինի դաշնագրին ըստորագրող միւս տէրութիւնք տըրամադիր չեն թոյլ տալու որ Անգլիա իբրև բացարձակ տէր գործէ Սուլթանին Ասիական ստացուածոց մէջ։ Հետևաբար, իրենց անձնական պատասխանատուութեան ներքև, և ո՛չ թէ յանուն Եւրոպիոյ, Անգլիական հիւպատոսք յառաջ պիտի տանին իրենց քննութիւններն»։

Այս քննութեանց վրայ ունիմք գրել մեր յառաջիկայ թիւերով։

—Կըհաւաստեն թէ Իտալիա Տրիպոլսոյ խնդրոյն մէջ Անգլիոյ բարեկամութեան պէտք ունենալով, որոշեր է Հայկական խնդրոյն մէջ աջակցիլ Անգլիական կառավարութեան։

—Ջարն և իւր ընտանիքը կը բընակին այժմ Ջարսքօէ Սէլոյի պալատը, Բեդրսպուրկի մօտ. Նախաբարական փոփոխութիւնք կ'սպասուին Ռուսիոյ մէջ. Հրեայք իկնաթիէֆ զօրավարին դիմեցին՝ նորա պաշտպանութիւնը հայցելով այն հարստահարութեանց դէմ՝ որոց ենթակայ են Ռուսիոյ զանազան կողմերը։ Զօրավարը խոստովանեցաւ թէ արդար էր Հրէից գանգատը, հաստատեց թէ իրաւունք ունէին հաւասարութիւն վայելելու, բայց ժողովրդական զգացմանց արդի վիճակին մէջ, բսաւ, յատուկ տնօրինութիւններ ձեռք չէին կըրնար առնուիլ։

— Պ. Ճէյմս Պրայս կը պատրաստուի ուղևորիլ յԱմերիկա, զոր 6 ամսոյ չափ ուսումնասիրելէ յետոյ պիտի վերադառնայ Լոնտրա։

—Օտէսայի Մէսաժէ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Մոսկուայի Նորակառոյց եկեղեցւոյն Նաւակատեաց միջոցին Մոսկուայի մէջ ընդհանրական ժողով մը պիտի գումարի, որուն պիտի հրաւիրուին Երուսաղէմի, Կ. Պոլսոյ և Անտիոքայ Պատրիարքները, Հռոմէական կաթոլիկ Եկեղեցւոյ մետրապոլիտն, արքեպիսկոպոսները և այլ բարձրաստիճան պաշտօնեայներն և բոլոր Սլաւ պետութեանց կղերն։ Այս ընդհանրական ժողովոյն առաջարկելի խնդրոց մէջ պիտի լինին կաթոլիկ վարդապետաց ամուսնութեան և Օրթոտոքս քահանայից երկրորդ անգամ ամուսնանալու խնդիրները։

—Իտալական լրագրաց մեծ մասըն առաւել կամ նուազ թշնամական յօդուածներ կը հրատարակեն Ֆրանսայի դէմ, բայց կէս պաշտօնապէս կը հերքուի այն լուրը թէ Ֆրանսա զինուորական մեծ պատրաստութիւններ կը կատարէ եղեր Իտալիոյ Ալպեան սահմանագլխոյ վրայ։

—Լրագիրք ոմանք, Անգլիական գործոց անտեղեակ, հրատարակեցին թէ «Անգլիոյ Թագուհին Լորտի տիտղոսը տուեր է Պ. Կլատսթոնի որդիներէն միոյն, Պ. Հէրպէրթի»։

Իրողութիւնն այս է որ Լորտ տիտղոսն ազնուականութիւն կ'ենթադրէ, մինչդեռ այդպիսի տիտղոս մը չէ տրուած Պ. Հէրպէրթ Կլատսթոնի։ Անգլիոյ մէջ ինչ ինչ պաշտօններ կան, որոց սկիզբը Լորտ բառը կը դրուի «Տէր»ի մըտօք. «Լորտ Քարտուղար, Լորտ Գանձապետ, Նաւարանի Լորտերն» ևն։ Ժամանակաւ Պ. Կլատսթոն ալ «Նաւարանի Լորտ» մ'էր, այսինքն բարձրագոյն պաշտօն մը կը վարէր նաւարանին մէջ, բայց Պ. Կլատսթոն Լորտութիւն չունի, ինչպէս նաև իւր որդին, որ իւր հօր իշխանութեան ներքև պաշտօն մ'ըստացած է, որ Լորտ բառով կ'սկսի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՐԱՆՔ

Մայրաքաղաքիս Երևելիներէն Կիլիկեցի ազգայնոց մէջ զրոյց մը կը պըտտի, զոր Սսոյ Ամեն. Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսն համբաւած է, և որ նպատակունի իրեն մասնաւորապէս շլացնելով Կիլիկիոյ թեմական ժողովրդեան աչքն՝ ոսկեզօծել այն թունալի վէրքը՝ զոր կուզէ Ն. Սըրբազնութիւնը բանալ ազգին սրտին վրայ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ միութեան կապը խզելով։ Այս զըրոյցին համեմատ՝ Սսոյ կաթողիկոսին Բ. Դռնէն առած հրովարտակին, զոր ստանալու համար ապօրինի միջոցներու դիմեց Նորին սրբազնութիւնն, ի շնորհուկս իրեն մի նոր արտօնութիւն կը պարունակէ, այսինքն իրաւունք կուտայ եղեր առհասարակ Կիլիկիոյ թեմականաց զէնք կրելու։ Կրնամք բացարձակապէս յայտարարել թէ այն հըրովարտակով երբէք այդպիսի արտօնութիւն մը չէ շնորհուած Կիլիկիոյ թեմականաց, այլ, ինչպէս Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան հին հրովարտակաց մէջ նշանակուած է արդէն, թոյլտուութիւն եղած է միայն որ երբ եկեղեցական պաշտօնեայք, և ոչ թէ աշխարհականք, ինչպէս կաթողիկոսը կը համբաւէ, Նուիրակութեան պաշտօնով վիճակէ վիճակ ուղևորին և զիրենք ճանապարհի վտանգաց դէմ պաշտպանելու համար զէնք կրեն, տեղական իշխանութեանց կողմէ արգելքի չհանդիպին։

Հետևապէս այդ թոյլտուութիւն նոր չէ և չզինուորեր Կիլիկիոյ թեմական աշխարհականներն, այլ՝ ինչպէս յայտարարեցինք, ուղևոր եկեղեցականաց զէնք կրելու իրաւունք կ'ընծայէ, որոյ նման թոյլտուութիւնք կան նոյն իսկ առաջնորդաց տրուած հրովարտակաց մէջ։ Այլ սակայն այդ թոյլտուութիւնը, զոր Կիլիկիոյ կաթողիկոսը պարծանօք կը հռչակէ, և իբր խայծ կը գործածէ, եթէ անցեալ դարերու մէջ իւր արժէքն ունէր այն ժամանակի խառնութեանց պատճառաւ, այսօր գրեթէ իւր նշանակութիւնն անգամ կորուսած է, թէև իբրև վաղեմի առանձնաշնորհում կ'անցնի հրովարտակաց մէջ, որ՝ երբ նուիրագործեալ՝ չեն կրնար նոր փոփոխութիւններ կրել։ Ամեն ոք գիտէ այսօր, նոյն իսկ ամենէն միամիտ մարդը թէ ուղևորները՝ թէ՛ աշխարհական լինին թէ՛ եկեղեցական, թոյլտուութիւն ունին ըստ օրինի զէնք կրելու, որպէս զի իրենց ուղևորութիւնն ապահովապէս կատարեն, և իրենց կեանքն ու գոյքը պահպանեն աւազակաց դէմ. ուստի բացարձակապէս անտեղի է ինչ որ այս նկատմամբ կը հռչակէ Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսն, այլ ճշմարիտը սա է որ ինք՝ այդ հրովարտակով կորսնցուցած է այն ամենամեծ առանձնաշնորհութիւնըն, որ եկեղեցականաց տրուած պատժոյն գործադրութեանը կը վերաբերի, ինչպէս որ մեր երէկի թուով բացատրած եմք։ Ճշմարիտը սա է որ Ն. Սրբազնութիւնը կուզէ առանձին եկեղեցի և վարչութիւն մը կազմելով Կիլիկիոյ Հայերն անջատել Եկեղեցւոյ միութենէն։ Ճշմարիտը սա է որ՝ ազգին ներկայ փափուկ վիճակէն, ուր միութեան և խաղաղութեան պէտք ունինք, օգուտ կուզէ քաղել, չարախօսելով ազգին վրայ Տէրութեան առջև, և խռովելով ու երկփեղկելով զայն։ Վերջապէս ճշմարիտը սա է որ պիտի դատապարտուի իւր ընթացքն ազգին, եկեղեցւոյ, պատմութեան և նոյն իսկ Տէրութեան առջև, որ, հարկ չկայ ըսել, Մկրտիչ կաթողիկոս մը գոհացնելու համար՝ բովանդակ Հայոց ազգը չվշտացներ։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խընդրոյն վրայ Քուրիէ տ'Օրիանի մէջ հետևեալ տողերը կը կարդամք.

«Սսոյ կաթողիկոսին խնդիրն, որ հանրական տեսակէտով մեծ կարևորութիւն չընծայեր, բովանդակ Հայ ազգին ծանր մտահոգութեանց նիւթ եղած է։ Սսոյ աթոռին և Հայոց Պատրիարքարանի միջև կեցած յարաբերութիւնները փոփոխելն այնպիսի գործ մ'առեղծել է, որ գլխաւորապէս եկեղեցական խնդրոյ դպչելով, կրնայ կիրքերը գրգռել և Հայ ազգին մտաց մէջ սա գաղափարը ծնանիլ թէ Օսմ. կառավարութիւնն Հայոց եկեղեցւոյն նկատմամբ այնպիսի դիտաւորութիւններ կը տածէ, որք առանց անարդարութեան չեն կըրնար վերագրիլ Բ. Դրան։ Ամեն մարդ կը յիշէ այն անտեղութիւնները որք ծագեցան Գեր. Հասունեանին Հայ-կաթոլիկաց Պատրիարք անուանելէն։ Սսոյ կաթողիկոսին խնդիրն ալ ոչ նուազ ցաւալի վէճերու առիթ կրնայ լինիլ Հայ հասարակութեան մէջ։ Անշուշտ այս չէ Դրան դիտաւորութիւնն, և ահա այս պատճառաւ կը կարծեմք թէ իմաստութիւնն իրաց հաստատեալ վիճակին (սթաթիւքուօ) վերադառնալն է՝ Հայոց Պատրիարքարանին և Սսոյ աթոռին նկատմամբ։»

Այս խնդրոյ վրայ մեր վերջին տեղեկութիւնք կը տեսնուին Շաբաթական տեսութեան մէջ։

Կը լսեմք թէ Սսոյ Ամեն. Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսը մեր Հռովմէադաւան և գլխաւորաբար Հասունեան ազգայնոց հետ երկար տեսակցութիւններ ունենալէ յետոյ դիմած է Բ. Դրան իւր Պէրաթը պահանջելու։ Այս տեսակցութիւնք կը շարունակեն ցարդ մեծ փութով, և Գաւրուշէվմէ փոխադարձ այցելութիւններ կը տըրուին Տիւզեանց, Ջամիչեանց, և այլոց, այցելութիւնք որք երկար ժամեր կը տևեն և որոց միջոցին Քաղկեդոնի ժողովին և ուրիշ կրօնական խնդրոց վրայ կը խօսուի, և Սսոյ կաթողիկոսութիւնն Հռովմէադաւան եկեղեցւոյ մօտեցնելու հիման վրայ բանակցութիւնք տեղի կ'ունենան։ Կը յուսամք որ Ամեն. Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսը պիտի հաճի այս մասին հրատարակութիւն մ'ընել՝ ամեն կասկած փարատելու համար։

Մեր այս աւուր թուով կը հըրատարակուի «Սենեքերիմ Մ. Գազանճեան» ստորագրութեամբ նամակ մը Կիլիկիոյ խնդրոյն վրայ։ Այս անձ երկար ժամանակ Տ. Մկրտիչ Սրբազանի գործակատարն եղած լինելով, մօտէն տեղեկութիւն ունենալ կը թուի Ն. Սրբազնութեան արարքներուն և դիտաւորութեանց վրայ. կ'երևի թէ, գուշակելով որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսն ի՛նչ կը մտաբերէր, այս մարդ երկու ամիս առաջ նամակ մը գրեր է Ն. Սրբազնութեան, խնդրելու համար որ ետ կենայ իւր դիտաւորութենէն, և մինչև իսկ հրաժարի իւր պաշտօնէն, յօգուտ Ազգին և իւր անձին։ Տ. Մկրտիչ Սրբազան չէ հաճեր պատասխանել իւր նախորդ գործակատարին, որով սա այժմ լրագրաց կը դիմէ, իւր դիտացածները գրելու, և կը կարծէ թէ այսպէս օգտակար ծառայութիւն մը կը մատուցանէ խնդրոյն լուսաբանութեան մասին։ Մեք մեր էջերը բացած եմք Պ. Սենեքերիմ Մ. Գազանճեանի՝ միայն այս տեսութեամբ, այսինքն իբրև Ն. Սրբազնութեան նախորդ գործակատարն, որոյ տեղեկութիւնք կրնան ճիշդ և օգտակար լինիլ, ինչպէս, դժբաղդաբար, ճիշդ ելած է իւր գուշակութիւնը։

Ս. Պատրիարքն երեքշաբթի օրը Թարապիա երթալով Տիկին Տըֆէրինի շնորհակալութիւն յայտնեց անցեալ երեքշաբթի աւուր հանդիսին հրաւիրուելուն համար։

Ազգ. Վարչութիւնն երէկուան նստին մէջ Պիւտճէն պատրաստելով, վերջացուց այս խնդիրը. հաւասարակշռութիւն գոյացնելու համար ինչ ինչ ծախուց խնայողութիւններ ըրաւ, և մի քանի պաշտօններ ջնջեց։

Միացեալ Ընկերութեանց Տընօրէն ժողովն հեռագրաւ Պոլիս հըրաւիրեց Վասպուրականի կրթական տեսուչ Տ. Մկրտիչ Փորթուգալեան՝ վանայ վարժապետանոցի անցքին վրայ բացատրութիւն ստանալու։

Փարիզի Թան լրագիրն իւր օգոստ. 17ի թուոյն մէջ Մէզպուրեան վարժարանի պարգևաբաշխութեան հանդէսը նկարագրելով, գովեստ կը կարդայ Հայոց ուսումնասիրութեան։

Վաղը, Գում-Գափուի Մայր եկեղեցւոյ տօնին առթիւ, Ս. Պատրիարք Հայրն հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Եւրոպացի արժանաւոր պատուիրակներէն երկուքը շաբթուս մէջ հասան մայրաքաղաքս, և մի քանի օրէն Աւստրիացի և Գերմանացի մէկ մէկ պատուիրակներ ևս պիտի գան։ Ելմտական խնդիրն այսպէս որոշ երեւոյթ մը կ'առնայ, և լուրջ քննութեանց և մըտադրութեան նիւթ պիտի մատակարարէ։ Գործն իրօք շատ աւելի լուրջ պիտի լինէր, եթէ Գ. Գ. Պուրք, Վալֆրէ և ընկերք պաշտօն ունենային վերակազմել ամբողջ Օսմանեան ելեւմուտքը, կարգ և կանոն մտցունելով հոն, ուր, ըստ ընդհանուր խոստովանութեան, քաոս կը տիրէ, և մեծ վնաս կը պատճառէ թէ՛ երկրին թէ՛ տէրութեան։ Բայց կ'ազդարարուի մեզ թէ անոնք հոս նոյն պաշտօնը չպիտի ունենան, ինչ որ Գ. Գ. Կոշըն և Ժուպէր ունեցան յԵգիպտոս։ Ո՛չ ոք կրնայ պնդել հաւաստեաւ թէ, եթէ ունենային նոյն պաշտօնը, գէշ կը լինէր Թուրքիոյ համար. բայց կայսերական կառավարութիւնն ամենէն առաջ իւր ելմտական անկախութիւնը կ'ուզէ պահպանել, և այս գերագոյն նկատման առջև կը լռեն ուրիշ ամեն "երկրորդական" նկատմունք։ Ուրեմն, Եւրոպացի պատուիրակաց պաշտօնը պիտի լինի զբաղիլ լոկ Օսմանեան ընդհանուր և մասնաւոր պարտուց կարգադրման խնդրով։ Անոնք որ յատուկ դիւրութիւներ ունին գրպաններու պարունակութիւնը գիտնալու կամ գուշակելու, կը հաւատեն մեզ թէ Գ. Գ. Պուրք և Վալֆրէ որոշ ծրագիր մը չեն բերեր իրենց հետ։ Ամեն ինչ հոս պիտի ծրագրուի, Պէլվիւ գեղազուարճ օթեւանին մէջ, ի Պեյլէրպէյի, վերին Բոսֆոր— կամ նմանօրինակ տեղեր։ Բանակցութեանց հիմ պիտի լինի եղեր Բ. Դրան անցեալ տարւոյ ելմտական ծրագիրն, որ ծանուցագրով մը հաղորդուած էր վեց տէրութեանց, և որով ինչ ինչ որոշ և անորոշ, ներկայ և ապագայ, իրական և (առայժմ) երեւակայական եկամուտներ կը թողուէին արժանաւոր մատակարարութեան, իրենց առնելիքներուն տոկոսին և գլխավճարին հատուցման համար։ Արդ, օգտակար է յիշել նախ, թէ ինչ են այժմ տէրութեան պարտքերը.—Ըստ վերջին ճշգագոյն տեղեկութեանց, Ղալաթիոյ սեղանաւորք, որք առաջ 8,725,000 ոսկի կը պահանջէին, վեց անուղղակի տուրց վարչութենէն արդէն 4,100,000 ոսկւոյ տարեկան գումարն առած լինելով, այժմ պահանջք 7,625,000 ոսկւոյ իջած է. այս մէկ. ընդհանուր պարտուց անվճար մնացած տոկոսներն և գլխավճարներն այսօր կը հասնին 56,306,567 ոսկւոյ. զանազան կառավարական պաշտօնատանց առանձին պարտքերը կը հասնին առնուազն 2,000,000 ոսկւոյ. Ռուսիա կը պահանջէ 36,520,000 ոսկւոյ կլորիկ գումար։ ընդ ամենը 102 միլիոն 451,501 ոսկի, զոր ելմտագիտաց լեզուով երբեմն կամ չարժուն պարտք կ'անուանեն, և որուն ինչ անուն տանք, տարակոյս չկայ թէ պատկառելի գումար մ'է ինքնին։ Գալով բուն իսկ Քոնսոլիտէ պարտուց, զանոնք եթէ իրենց ո՛չ թէ նախնական անուանական գնով, այլ հրապարակ հանման գնով հաշւենք, գումարը կը հասնի 97,421,031 ոսկւոյ ոչինչ նուազ պատկառելի գումարին, որով տէրութեան պարտուց ընդհանուր գումարը կը լինի 199,872,598 ոսկի, կամ վեր ի վերոյ 200 միլիոն ոսկի։ Հիմա, ընդունելով իսկ թէ Բ. Դրան ծանուցագրոյն մէջ յիշուած հասոյթք իրօք արտադրեն իրենց համար նշանակուած գումարները, տարին ընդ ամենն 2,214,893 ոսկիէ աւելի չեն կրնար բերել։ Պատուիրակաց պաշտօնը պիտի լինի ա՛յնքան ճարտարապէս գործածել այս գումարն, որ ընդհանուր պարտուց տոկոս մ'և գլխավճար մը յատկացընելէ զատ, երկրուն պարտուց և Ռուսական տուգանաց մասին ևս կարգադրութեան մը կարենան գալ։ Ահա գործին մեծութիւնն, իւր յետին մերկութեան մէջ։

Մեք մեր մասին ուրախ կը լինէինք եթէ միայն արժէթղթերը գոհացնելու միջոցներ գտնելէ աւելի, որք ի հարկէ տկար և թերի կրնան լինել, ընդարձակ տեսութեամբ ըմբռնուէր ելմտական բարենորոգման գործը։ Պիւտճէն մեծ կակ բաց մի ունի. Ժողովուրդն իւր կարողութենէն վեր տուրքեր կը վճարէ։ Ընդհանուր վաճառականութիւնն հետզհետէ կը տկարանայ երկրին մէջ։ Հաղորդակցութեան միջոցներու բացակայութեան պատճառաւ երկրին արտադրութիւններն երեսի վրայ մնացած են, հանքերն և անտառներն օգուտ չեն ընծայեր, և ընդհանուր աղքատութիւն կը տիրէ։ Պէտք է նախ այս տխուր վիճակին դարմանները խորհիլ, և հաստատ կամքով և զօրաւոր ձեռքով մը գործադրել. զի մինչև որ ժողովուրդը չհարստանայ, տէրութիւնը չկրնար հարստանալ, և աղքատ տէրութիւն մը, քաղաքական նկատմամբ, սակայն ծանր պարտքերու տոկոսներ և գլխավճարներ հատուցանելու, ո՛չ միայն ինքնին հակառակ է տնտեսագիտական սկզբանց, այլ և ի վերջոյ անգործադրելի է։ — Գուցէ օր մը հասկցուի ճշմարտութիւնն այս տեսութեանց, զորս չենք դադրիր ամեն առթիւ յեղյեղելէ, իբրև մեր ներքին համոզումն ի մասին ելմտական խնդրոյ։

* *

Հայկական խնդիրը ներկայ շաբթու մէջ ևս կարևոր բանակցութեանց նիւթ եղաւ ընդ մէջ Անգլիական դեսպանատան և Բ. Դրան, և ընդ մէջ Լորտ Տըֆէրինի և իւր պաշտօնակցաց։ Կ'ըսուի թէ Անգլիա մասնաւորապէս ուժ կուտայ այս խնդրոյ, և կը յուսայ առաւել կամ նուազ աջակցութիւն գտնել միւս տէրութիւններէն։ Խնդիրն արդար է, և գոհ ենք որ այժմ յուսալից է առաւել քան երբեք։ — Անգլիական լրագրաց մէջ կը տեսնենք թէ Սըր Չարլզ Տիլքի վերջին յայտարարութիւններն ի պատասխան Գ. Ճէյմս Պրայսի, էական կէտերու վրայ բնաւ չէին տարբերեր հեռագրոյն ծանուցածներէն։ Ինչ ինչ անմիջական բարենորոգմանց վրայ պիտի պնդուի անմիջապէս։ Բացակայ դեսպանք ի մօտոյ պիտի վերադառնան, և կը հաստատուի թէ Պայրամէն վերջը խնդիրը լրջօրէն ձեռք պիտի առնուի ո՛չ միայն դեսպանաց, այլ և Բ. Դրան կողմէ։ Նոյն խնդրոյն վերաբերեալ մի քանի լուրեր մեր այս աւուր թուով հրատարակուած են արդէն, և մեր մասնաւոր խորհրդածութիւնները կը թողունք յառաջիկայ թուոյն։

Թուրք մամուլն այս շաբթու մէջ ևս զբաղեցաւ Հայկական խնդրով, զոր Վագըթ յայտարարեց վերջապէս թէ ինք անկարող է հասկնալու։ Հայք, ըսաւ, յոյժ փոքրամասն են իրենց բնակած գաւառաց մէջ, և անկարելի է նորէն հաստատել Հայկական կեդրոն մը. ուստի քաղաքական տեսութեամբ Հայկական խնդրոյ մը խօսքը չկրնար լինիլ։ Վագըթ հակառակ է ինքնօրինութեան գաղափարին, զոր վնասակար կը համարի տէրութեան ամբողջութեան և միութեան. կը հասկնայ վարչական բարենորոգումներ, անոնք ալ ընդհանուր լինելու պայմանաւ։ Հայկական խնդրոյ մը հետեւանքն Հայաբնակ գաւառաց մէջ նոր Պուլկարիա մը յառաջ բերել եթէ կրնայ լինել։ Վագըթ բացարձակ բան չընդունիր, և կը գովէ հաւասարութեան սկզբունքն։ Որչափ տարակարծիք լինինք մեր Թուրք պաշտօնակցէն զանազան կէտերու վրայ, կը դիտենք որ իւր յօդուածը շատ աւելի չափաւոր, օրինաւոր և մեղմ ոճով գրուած է, քան թէ Թէրճէմանը Հագիգաթի վերջին յօդուածն, որ Հայաստանի մը գոյութիւնը ժխտելով, Հայկական խնդրոյ մ'ևս գոյութիւնն յաջողապէս ժխտել կը կարծէր։—Մեք այս էջերու մէջ Հայկական խնդիրը պաշտպանած ենք Հայաստան բառն իսկ չարտասանած. ինչ որ արդէն գրած ենք Թուրք մամլոյն այս յաճախ յեղյեղուած առարկութեանց դէմ, բաւական կը համարինք՝ յիշեցնելով ուշիմ ընթերցողաց թէ աւելին գրելու տեղը հոս չէ։

* *

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան խնդիրը շաբթուս մէջ քայլ մը յառաջացաւ, բայց դեռ լուծման մը չը յանգեցաւ։ Բ. Դուռն հաւանեցաւ Պատրիարքարանին հաղորդել Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին տրուած հրովարտակին պատճէնը, յայտնելով թէ Պատրիարքարանին 1873ի Թագրիրին համաձայն տուած է զայն. բայց թէև, Ս. Պատրիարք Հօր դիտողութեանց վրայ, Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին արդէն տրըւած հրովարտակին մէջ բարեփոխմունք մտցուած էին, տեսնուեցաւ յետոյ թէ այն տրամադրութիւն, որով Կիլիկիոյ կաթողիկոսն Ազգային Պատրիարքարանի քաղաքական իրաւասութեան ներքև դրուած էր ի վաղուց անտի, կը պակսէր ներկայ Պէրաթին մէջ, ինչպէս նաև եկեղեցականները պաշտպանելու վերաբերեալ տրամադրութիւնը, զոր երէկ բացատրեցինք։ Հիմա Ս. Պատրիարք Հայրն ազդուապէս կ'աշխատի այս փոփոխութեանց կարևորութիւնն հասկցունելու որոց որ անկ է, և ըստ որում խնդիրը սերտ կապակցութիւն ունի կրօնական բարձրագոյն նկատմանց հետ, հաւանական է յոյժ որ Բ. Դուռն հաճի պահել իրաց նախորդ վիճակն ընդ մէջ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան և Պատրիարքարանի։

Այժմ խնդիրը կը մնայ ո՛չ միայն Պատրիարքարանի և Բ. Դրան միջև, այլ և Ս. Պատրիարք Հօր և Կիլիկիոյ կաթողիկոսին միջև։ Ս. Պատրիարք Հայրը չէ ծածկած Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսէն թէ ո՛րչափ ծանր պատասխանատուութիւններ կը հրաւիրէ իւր վրայ այս պարզէն ձեռնարկով, և նկատելով որ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոս դեռ չէ պատասխանած Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդրոյ կարգադրման Ծրագրոյն զոր Վարչութիւնն Յունիս 22ին հաղորդեց իրեն, Ս. Պատրիարք Հայրն ինքնագիր նամակաւ մը իմացուց Ն. Սրբազնութեան որ եթէ մինչև այսօր (շաբաթ) պատասխան ղրկելով՝ ուղղակի բանակցութեանց չսկսի ազգային իշխանութեան հետ, հետեւանքը ծանրագոյն պիտի լինի։ Իրաւ է որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը պարապ չնստիր այս միջոցիս. յաճախ կ'երթևեկէ Բ. Դուռն, ինք կամ իւր դիւանագէտ օգնականն, կը բանակցի դեսպանաց հետ, և Հակահասունեան ազգայնոց հետ. բայց կը սիրենք յուսալ թէ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի սրտին մէջ փառասիրական և անձնասիրական նկատմունք ի վերջոյ տեղի պիտի տան ազգասիրութեան և պարտաճանաչութեան բարձրագոյն նկատմանց առջև, նոյն իսկ իւր անձնական օգտին համար։ Զի տարակոյս չկայ որ ազգը բնաւ տրամադիր չէ պառակտում մը տեսնելու Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի օրով, մինչև իսկ երբ նա յաջողի իւր արդի վիճակին մէջ պահել ստացած Պէրաթը։

Միւս կողմէ, կը հաստատուի նախորդ շաբթուան մէջ հրատարակուած այն լուր թէ Ռուսիոյ դեսպանական փոխանորդ Գ. Օնու ձեռնարկ մ'ըրեր է Բ. Դրան քով, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնն առջի վիճակին մէջ թողելու մասին։ Չգիտենք թէ արդեօք այս խնդրոյ հետ ո՛ և է վերաբերութիւն ունէ՞ր տեսակցութիւն մը, զոր Գ. Օնու ունեցաւ անցեալ օր Ս. Պատրիարք Հօր հետ յԱզգային Պատրիարքարան։

Գալով խնդրոյն բարոյական կողմին, յայտնի է թէ մեք բացորոշապէս դատապարտած ենք Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի ընթացքը՝ դեռ միայն մէկ քանի նկատմամբք։ Արդ, երեկուան Մանզումէի Էֆքեարի մէջ իրր թէ ի պաշտպանութիւն կաթողիկոսին հրատարակուած յօդուած մը և'ս առաւել զօրացուց զմեզ մեր համոզման մէջ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին արդի [illegible] ձեռնարկը բոլորովին [illegible] վիճակի մէջ թողած է իւր դատը։ Մտադիր ենք քիչ մ'ընդարձակապէս պատասխանել այդ յօդուածին յառաջիկայ երեքշաբթի կամ չորեքշաբթի, առաւել զօրութեամբ պնդելու համար մեր նախորդ յօդուածոց եզրակացութեանցը վրայ, և մինչև այն օր կը յետաձգենք մեր ինչ ինչ տեսութիւնները Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսին ընթացից հաւանական հետևանաց վրայ,—եթէ խնդրոյն վիճակին մէջ կարևոր փոփոխում մը յառաջ չգայ մինչև այն ժամանակ։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը, թէև, իւր արդի վիճակին մէջ, ամենէն ստիպողական խնդիրը լինի, չէ՛ միակ ազգային խնդիրն որ պարտի խորին ուշադրութիւն գրաւել։ Կը յուսանք բացատրել զայս մեր յառաջիկայ թիւերով։ Բ. Փ.

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՀԱՅՈՑ

(Տես. և թիւ)

Գ. Նիկողոսեանի Մշակի 104 թըւոյն մէջ ըրած այս խղճահար նըկարագիրն, իր մտաց ու սրտի կըրթութեան փորձաքարն է. և ես չեմ կարող ըմբռնել թէ առանց սիրտն ու միտք կրթուած լինելու՝ մարդ կարէ ա՛յնքան զգայուն լինել, և զգացման աստիճանն անշուշտ համեմատական է ստացած կրթութեան հետ... Եթէ Հայ ժողովրդեան սիրտն ու միտք կրթուած լինէր, անշուշտ անտարբեր և միայն ի հեռուստ դիտող չը պիտի հանդիսանար ազգին ա՛յնքան պիտոյից առջև և չը պիտի թողուր որ անդարձ կործնէր ազգին Միացեալ Ընկերութեանց նպատակն ու գործն արդէն ծանօթ, հրաւէրներըն անլսելի կը մնան։ Մեր ազգը միայն խոստապահանջ ըլլալ կը սիրէ, թողլով մի քանիներու վրայ միայն ամենամեծ հոգեր, ինչպէս Միացեալ ընկերութեանց նման հսկայ գործ մը, 7 հոգւոյ վրայ, որք բաւական չ'են տալ և գիշեր կը տքնին այս հաստատութեան բազմաբեղ գործերովն, զոհելով իրենց կիրակիներ և հանգստութեան ժամեր, հարկ է նաև որ խորհին թէ ինչպէս կարելի է ժողովրդեան սակ առնել. կարծես իրենց անձնական օգտին համար է որ կ'աշխատին, մինչդեռ նուիրապէս և բարոյապէս մե՛ծ է սոցա զոհողութիւնն. հարկ չէ՞ որ ամեն Հայ ըստ կարի օգնող ըլլայ Տնօրէն ժողովոյ ջանից, և չ'ըստիպէ որ բարոյական գործի մը յաջողութիւնն ապահովելու համար՝ անբարոյական միջոցներու ձեռնարկէ, որպէս է լոտերիան, որոյ նկատմամբ խօսիլ ուրիշ առթիւ. իսկ եթէ տրուի մի նուագահանդէս, մի վիճակահանութիւն, ոչ ոք կ'ուտայ մի դրամ. այսպէս է նաև ազգային ամեն գործերու մէջ մեր ընթացք. բարենորոգմանց խնդիրը պահանջող ազգն, ըստ իւր բարի սովորութեան, միայն կը փափաքի տեսնել թէ ե՞րբ պիտի իրականանան այդ յոյսեր, որոյ յաջողութեան մասին ոչինչ է ըրած. միայն կայ Ներսէս մը, որ իրաց վիճակէն օգտուելով յարոյց այս արդար խնդիր և դեռ կը տքնի անխոնջ նորա իրագործման, զի նա համոզուած է թէ սա թէ՛ տէրութեան և թէ՛ Ազգին օգտին համար է, զոր այժմ դեռ չեն ուզեր շատեր զգալ և դուր մեկնութիւններ կը տրուին երկրին բարեկամ(.) էֆէնտիներէ... Այո՛, Ներսէսի պարտի Ազգն համայն որ Հայութիւնն աշխարհածանօթ ըլլայ, Զուլուներն աւելի ծանօթ էին Պոլսոյ մէջ՝ որքան Հայք ի տար աշխարհ։ Այժմ քաղաքակրթեալ աշխարհ կ'զբաղին Հայոց խնդրովն, ինչպէս Ներսէսի, որ հակառակ իւր անձնական ակարութեան ըրած գոհողութեանց, հաւատ ունիմ թէ յառաջացեալ ամսաթոշակն իսկ չէ կարող ստանալ կանոնաւորապէս Ազգ. սնտուկէն, մինչդեռ ինք, իբր Պատրիարք, պարտաւոր է առաջնորդել իւր քահանային ամեն նուիրատուութիւնք, և այս նոյն իսկ ազգին պատույն համար. սակայն փոխանակ ամօթահար մեր այս թերութիւններն դարմանագրելու, մի քանի անպիտան, շահախնդիր, տըգէտ աշխարհական և եկեղեցական դաւաճանութեանց կը դիմեն Ներսէսը գլորելու...։ Անշուշտ անխորհուրդ չէ այս... սա Հայուն վարձատրութիւն և երախտագիտութիւնն է. գոհացուցիչ էր գոնէ տեսնել, որ ազգին մե՛ծ մասն, գնահատած Ներսէս Պատրիարքի ազգաշէն գործերն, մերժէր իր հրաժարական և աղաչէր որ շարունակէ իր պաշտօն։

Պարտաւոր չէ՞ր Հայ ազգն տալ իր Պատրիարքին Բերայի մէջ արժանավայել մի բնակարան, ուր կարենար ընդունիլ դեսպաններն և այլ բարձրաստիճան անձինք, որք մինչ կ'այցելեն զինքն, Խասգիւղի մի անկիւնը, ուր ոչ կառք կարող է իջնել և ոչ կանոնաւոր ճանապարհ կայ այցելուներու դիւրութիւն ընծայելու համար. կ'ուզէի գիտնալ թէ ինչպէ՞ս կը պահանջէր գոնէ իրաց վիճակն ու ազգին պատիւն...։

Ե՛հ չ'եմ կարող շանթեր արձակել և թշնամանք տեղացնել, որպէս կ'ընեն շատեր, ազգի մը վրայ, որ զուրկ կրթութենէ, անզգայ է։

Ճանչնալով մեր այս ցաւալի թերութիւններ, յուսահատելու չենք բնաւ, այլ աշխատելու. «Ալի անցեալն ողբալ յիմարութիւն է»։ Հայ ազգին կրթութեան հետամուտ և քաղաքակրթութեան ընդունակ լինելն մեզ մե՛ծ քաջալերական մ'է գոնէ, և մի քանի տարիներ եթէ ձեռք ձեռքի տանք և աշխատինք, կրնանք փրկել զմեզ այս անտառութենէ. յոյս դնելու չենք օտարին ձեռնտուութեան վրայ, որ արդէն չափաւոր մարդասիրութեան մը աւելորդով պիտի հաճի մեզ օգնել, եթէ չը հանդիպի դժուարութեանց...։

Երբ փնտռենք արդի ամենաքաղաքակրթեալ ազգերու անցեալըն, քան զՀայս չա՛տ յետամնաց պիտի տեսնեմք զիրենք. Դեռ 1834ին Անգլիոյ Պէրթիւէ քաղաքի մէջ, Անգլիացիք իրենց կնոջ վիզը չուան ձգած կը բերէին զանոնք վաճառանոց աճուրդով ծախելու համար։ Եթէ 1834 թուականն հեռի թուի, յիշատակենք դեռ այս տարւոյ Մայիսի մէջ տեղի ունեցած մի դէպք, որ հաղուագիւտ չէ, և որմէ անշուշտ շատեր տեղեկութիւն ունին արդէն. Անգլիոյ նշանաւոր քաղաքներէն Շէֆիլտի մէջ, որ Լոնտոնէն քիչ հեռու է երկաթուղիով մարդ մը տարւոյ մը դարբնիոյ համար իւր կինը ծախած էր պայմանագրութեամբ իւր բարեկամներէն միոյն, որոյ մասին յիշեալ քաղաքի դատարանը՝ կնքուած պայմանաժամութեան ապահարզանի գիր նկատելով՝ այրն դատապարտեց որ ամսական մը յատկացնէ իւր այսպէս արձակած կնոջ։

[illegible] Անգլիական լրագիրն այս օրինակ շատ դէպքեր կը յիշատակէ, որք տեղի կ'ունենային դեռ երկու տարի առաջ և «կնոջ մը գինը, կ'ըսէ, գրեթէ 10 ոսկի է և մի լաւ ընթրիք»։

Այսպիսի խղղութիւնք տեղի կ'ունենան Անգլիական ազգին մէջ, միթէ վհատակա՞ն պէտք է լինի Հայ ազգին վիճակն... Եւրոպիոյ և Ամերիկայի մէջ, ուր ա՛յնքան անբաղդատելի յառաջդիմութիւն կայ ժողովրդեան մէջ, կրթական գործն միշտ կը մղուի, մարդասիրական ընկերութիւնք կը հաստատուին, գիշերային դասախօսութիւնք կը լինին, լսարաններ կը բացուին

ղովրդեան ձայն ու «խղճը հրճելու համար մայն ։ Այս պէտք է ընենք նաև մենք Միացեալ ընկերութեանց միջոցաւ ։

Երեսփոխան Միացեալ Ընկ. Հայոց
ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
Բեռլին 3 Օգոստ. 1881

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ
ԿԻԼԻԿԻՈՅ

... Խմբագիր ·

Ձեր խմբագրական ուշիմ և խոհուն խորհրդածութիւններն ընթերցայ՝ Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ կաթողիկոսի փառամոլ ընթացից և հակազգային գործառնութեանց դէմ. նաև աւելցուցած էիք թէ · «Պարոն Մկրտիչ մը կրնար այսպէս վարուիլ իւր հակառակորդաց հետ ...» (1)։ Իրաւունք և մեծ իրաւունք ունիք խստիւ կշտամբելու այս տեսակ ազգամնաս արարք մը, որով դիւրըմբռնելի տեսակէտով մը գաղտնի կը մղի բարձրաստիճան կղեր մը Ազգ. Պաշտօնական այն ույժին դէմ, որ նուիրական էր մեր Ազգային Պատրիարքարանի համար դարերէ ի վեր ։ Նորին Սրբազնութիւն, յագուրդ տալու համար իւր փառամոլութեան, կ'ուզէ տապալել Ազգ. իրաւասութիւնն ու իշխանութիւնը, զոր Օսմանեան ինքնակալութիւնն իսկ մինչև ցարդ չէր զլացած իւր հաւատարիմ հպատակ Հայ հասարակութեան ։ Եւ դեռ ինքն այս պարսաւելի ընթացից չը հետևած, ես 1881 յունիս 9 թըւով մի նամակ ուղղեցի առ ինքն, խոնարհաբար աղաչելով զինքն, որ ի սէր Կիլիկիոյ բազմաթիւ Հայ ժողովրդեան, կամովին հրաժարի իւր այս բարձր պաշտօնէն ։ Հարկաւ իւր նախորդ գործակատարը լինելով, գիտէի թէ ինչպիսի արարք ունէր, գիտէի թէ ինքը այս բարձր կոչման արժանաւորութիւն չունէր, բայց նա լռութիւն պահեց իմ առաջարկիս դէմ։ Ուստի յունիս 17 թուով մի յօդուած ուղղեցի առ խմբագրութիւնն Մանզումէի պատ. լրագրոյ, բայց չգիտեմ թէ ի՞նչ պատճառաւ լռեցաւ նա իմ յայտնի ստորագրութիւնս կրող մի ազգօգուտ յօդուածը չհրատարակելու, մինչդեռ պատասխանատուն ես ինքս էի ...։ Ուստի այժմ հարկ անհրաժեշտ կը համարիմ յուզել այն կենսական խնդիր և առ Նորին Սրբազնութիւն ուղղած նամակիս պատճէնը Ձեզ կը ղրկեմ, զոր եթէ արժան դատէք հրատարակման, Մանզումէի ղրկած նամակըս ալ պիտի յղեմ առ Ձեզ ՚ի հրատարակութիւն, և իբրև Հայ մը չպիտի կարենամ հանդուրժել սոյն արարքին առջև ...։

Տէ՛ր, իմ խնդիր սոսկ կրօնական է, Հայաստանեայց Եկեղեցին ազատ է իւր կղերն ընտրելու, իւր կղերը դատելու, կղերն ինչ որ ալ ըլլայ, ժողովրդեան ձայնը կ'ընտրէ, ժողովրդեան ձայնը կը տապալէ, մեր Առաքելական Ս. Եկեղեցին, իւր այս անձկալի ազատութիւնն ու առանձնաշնորհութիւնը պահած է ցարդ, և պիտի պահէ յաւէտ ։

Ես կը հաւատամ, որ եթէ իմ դատս, այսինքն Ազգին իրաւունքը պաշտպանուի և կարևորութիւն տրուելով սոյն մեծ խնդրոյն՝ օրինաւոր առեան մի կողմունի դատական, ի սէր բազմաթիւ կիլիկեցի Հայուն և ի փրկութիւն նոյն իսկ Սոյ Սուրբ Աթոռոյն, Ազգն երբէք չպիտի կարենայ հաճիլ այնպիսի ... անձ մը եկեղեցական սրբագործեալ Աթոռը բազմեցնել, որ արդէն քրիստոնէական ոգւոյն յոյժ հակառակ է ։

Ի՞նչ հարկ ուրեմն իւր արդի դատապարտելի արարքը քննել, մինչդեռ իւր կրօնապէս ունեցած յանցանքն և մեղքն մէջ գործած-

(1) Անշուշտ չգիտէք թէ ինչո՞ւ Ազգ. Պատրիարքարանը կը յապաղէ սոյն խնդիր · զի նա միայն գիտէ Նորին Սրբազնութեան արարքն ի Կիլիկիա, և չուզեր յայտնել ինչ ինչ նկատմամբք ։

ներն, զինքը դահընկէց ընելէ աւելի կը կշռեն, պարտաւորներ, զորըս առ ինքն ուղղած յետադայ նամակսս դրդուցած եմ իրեն, առանց ի սկզբան հրապարակ ելնելու փափաք յայտնելու ։

1881 օգոստ. 14
Մաքրգիւղ

—

ՊԱՏՃԷՆ ՆԱՄԱԿԻՆ

Գերապատիւ Տէր.

Ազգային Կեդրոնական պատկառելի Վարչութիւն ինչ ինչ պայմաններով ըզ Ձեզ կրկին Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական գահը բարձրացնել կուզէ, թերևս Ձեր անյելոյն անգէտ ։

Բայց Ձեր Գերապատուութիւնը շատ աղէկ կ'ընէ, մեծ ճարտարմտութիւն կ'ընէ, եթէ լռելեայն և կամովին հրաժարելով թողու Կիլիկիոյ օծիքը, զի այդ հրաժարական Ձեր անձին օգուտ, և Կիլիկիոյ բազմաթիւ Հայուն փրկութիւն է · բայց թէ որ Ձեր անձնասիրութիւնը չթողուր որ Ձեր Գերապատուութիւնը իւր բարձր դիրքէն իջնայ, կամ եթէ Ձեր շահը չթողուր Ձեր «ջքրոց» վաստակէն անցնիլ, այն ատեն ցաւօք սրտի կլսեմ որ պիտի միայ Ձեր անձին հրապարակային դատ մը, որուն երբէք չեմ հաճիր ։

Քանզի պիտի վշտացնէք Ազգը. պիտի մերկանայք անշուշտ Ձեր «ջքրոց» ալ, բարձրաստիճան կղերի մը արարքն Հայոց Ազգի պատմութիւնը պիտի արատաւորէ, ուստի մեղքցէ՛ք Ազգը, մեղքցէ՛ք դուք Ձեր անձն ալ, ի յուշ աձէք Ձեր անցեալը, Ձեր ամեն գործածները մաթի մէջ, զորս այսօր ի հրապարակ պիտի հանէ Աստուած ։

Թշուառ և ընկճեալ ժողովրդեան մը ձայնը արձագանգ պիտի տայ այսօր աշխարհի առջև, պիտի պատռէ սյն սև ծածկոցը ։

Կ'աղաչեմ զՁեզ, թողուցէ՛ք Ազգին օծիքը, դադրեցէք, Ազգը Ձեզմէ բարիք չսպասեր, թողէ՛ք որ զարկածնիդ բուժէ. փոխեցէ՛ք յոյսերնիդ, Հայուն խաբուելու դարն անցաւ, յանցաւորն իր պատիժն ունի ։ Համոզուեցէ՛ք թէ Ձեր լուծը ծանր է, ալ չկրնալ Կիլիկեցին զայն կրել ։ Բայց եթէ թուականիս երկու օր ետքը գրութեանս պատասխանը չընդունիմ, ընդ որում Ձեր կամքը, հաւատացէք որ նամակիս պատճէնը մամլոյ յանձնելով, յախոյս ասպարէզ իջնելու պիտի ստիպուիմ. ուստի ի սէր Կիլիկիոյ կ'աղաչեմ զՁեզ. մեղքցէ՛ք Ազգը՝ որչափ և բնա՛ւ չէք սիրեր · այո՛, չէք սիրեր գիտեմ, բայց գոնէ զգուշացէ՛ք վշտացնել ժողովուրդ մը կրկին հարուածելէ · զգուշացէ՛ք ձեր ղերը խաղալէ այնպիսի Ազգի մը գլխին, որուն քրտանց և արդար վաստակոց արգասիքը կը վայելէք։ Զգուշացէ՛ք քար գայթակղութեան լինելէ, քանզի դուք լաւ գիտէք թէ Ձեր անձի նկատմամբ հրապարակի մէջ մամլոյ խօսելիքներն Հայուն բնաւ հաճելի չեն, այլ զզուանք վախճանը միտք բերէք ։

ՍԵՆՆԵՔԵՐԻՄ Մ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
1881 Յունիս 9

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՈՑ

Առաջնորդարանի շինութիւնը. — Ս. Ներսէսի մենաստանը. — Ուսումնարանի քննութիւն. — Վսեմ. Նազըֆ փաշայի Վանէն մեկնելը. — Լուցկիի գործարանը. — Բանտարկեալ մը. — Այլ և այլք ։

—

Երզնկա (Երիզա), 1 օգոստ.

Կ'ըսնուի ներողութիւն կը խնդրեմ եթէ երբեմն կ'ուշացնեմ մեր թղթակցութեան շարունակութիւնը. պատճառը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ գերկամանին եղբը հատած ինձ այլ տկար ծերութեան մը անձնական վատառողջութիւնը, որ միշտ բնական է մեզ համար. սակայն այսօր՝ որ ուրախալից լուրեր ունիմ հաղորդելու մեր ազգայնոց, չեմ կրնար առանց լռութեան անցնիլ ։

Ինչպէս որ յայտնի է ընթերցողաց, երկու տարին ի վեր Երիզա քաղաքի յառաջդիմութիւններ ըրաւ, թէ՛ դպրոցներու և ուսման և թէ՛ ազգային գլխաւոր շէնքերու մասին՝ որ շարունակ նակտորոշինուեցաւ, գերեզմանատուն, գիշերօթիկ Փրկչեան վարժարան, թատրոն, առաջնորդարան և այլն. սակայն այս վերջինին սկսուիլը տեւնուեցաւ որ հազիւ չոր պատերը բարձրացաւ ու սյնպէս մնաց երկու տարին ի վեր ... և որովհետև Երիզայի պէս գլխաւոր քաղաքի մը անհրաժեշտ պէտք էր ազգային առաջնորդարան մը ունենալ՝ որ նոյն իսկ ազգին շահն ու պատիւը կը պահանջէր, հասարակութիւնը ամեն կողմէն ձայն բարձրացնելով շարունակ գիտել կուտար որ շէնքը սկսուի · բայց դրամ չկար ։

Ինչպէս մենք նախորդ նամակնուս մէջ բացած էինք թէ՛ եթէ վառուէլի անձինքներէ յանձնաժողով մը կազմուի, եթէ հասարակութիւնը գիտնայ որ անպատճառ պիտի շինուի, դարձեալ չը խնայեր իւր նուիրական օժանդակութիւնը, Ուրախ ենք որ այսօր այդ յանձնաժողովը կազմուեցաւ հետևեալ անձինքներէ .

Մեծ.	Խաչատուր էֆէնտի		Ալթունեան
»	»	»	Մարտիկեան
»	Նիկողոս	»	Մզլկեան
»	Կիրակոս	»	Թախեան։

Սոքա՝ որ Երիզացւոյն վստահութեանն արդէն արժանացած են, անմիջապէս սկսեցին գործի · նախ և առաջ հանդանակութեան ելնելով՝ հարուստ աղքատ բոլորն ալ մասնակցեցան մէն մի ոք իւր կարողութեանը չափ դրամ, ոմանք ալ ատաղձ, դամ, եւ, հիմա շէնքը կը շինուի ամիսէ ի վեր ։ Երիզացին՝ որ միշտ սովոր է իւր քսակին բերանը բանալ ազգային գործերու, դպրոցներու, շէնքերու, այս անգամ հակառակ առևտրական անցուկ վիճակը նկատի առնելու, կը քաշկլէ, յանձնաժողովը, եթէ դրամ պակսի երկրորդ անգամ ալ տալու փափաք յայտնելով, մինչև որ շինուի լմննայ. ապրին ուրեմն ։ Իսկ բարեջան յանձնաժողովը մեր և համայն Երիզացւոյն կողմէ շնորհակալութիւններս յայտնելով, յարատևութիւն կը մաղթենք և կ'սպասենք տեսնել ի լրումն ։

Գեր. Դիմաքսեան, որ անձնական տկարութիւն ունէր, շնորհիւ Ս. Ներսէսի վանուց օդին և ջուրին, բաւական առողջ վիճակի մէջ է այժմ ։ Սա իւր անձնական տկարութեամբն հանդերձ, անձամբ հսկեց վերոյիշեալ մենաստանի շինութեան, որ աւարտեցաւ քանի օրէ ի վեր ։ Հոս պարտք կը համարինք յանուն բոլոր Երիզացւոյն մեր խորին երախտագիտութիւնը յայտնել Ն. Բ. Սրբազնութեան Ամեն. Տ. Տ. Ներսէս Սրբազան Պատրիարքին, որ իւր բարոյական օգնութենէն զատ՝ նիւթական օգնութիւնն ալ կը նուիրէ Ս. Ներսէսի մենաստանին, որով իւր յիշատակն անմոռաց պիտի մնայ թէ՛ վանուց սանեբուն և թէ համայն Երիզացւոյն սրտին մէջ ։

Կեդրոնական ուսումնարանի քննութիւնը յուլիս 17 ին սկսուեցաւ և տևեց մինչ ի յուլիս 24 ։ Ս. Առաջնորդը ներկայ էր քննութեան և շատ գոհ եղաւ աշակերտաց տուած պատասխաններէն, և բոլոր հանդիսականները նոյնպէս գոհ եղան աշակերտները գոհացուցիչ վիճակի մէջ տեսնելով ։ Յաւարտ քննութեան, տալով պարտէզ իջնալով՝ նոյնպէս Ս. Առաջնորդը և բոլոր հանդիսականները, մարմնամարզութեան փորձեր կատարեցին աշակերտներէն 30 ի չափ, որք նոյնպէս յաջողակ գտնուեցան և ժողովուրդը ծափահարելով մեկնեցաւ ։

Այսօր ժամ 4ին քաղաքս ժամանեց Վսեմ. Նազըֆ Աշքէս փաշան որ Վան գացած էր տեղէս ։ Զինուորական մեծ պատրաստութիւններ եղած էր արդէն դիմաւորելու Նորին Վսեմութիւնը ։ Մեր Ս. Առաջնորդն ալ երկու քահանայ և Քաղաքական ժողովոյ անդամներէն հետն առած երկու ժամու չափ ընդ առաջ գացեր էր, գիշերօթիկի սաները իրենց համազգեստիւ քաղաքէն կէս ժամ հեռի ճանապարհին վրայ կարգաւ կեցած էին ։ Երբ Վսեմ փաշան տեսնուեցաւ, երգեր սկսեցին, և երբ մօտեցաւ տղայոց առաջ, երիվարը կայնեցունելով և գիշերօթիկի սաներէն Ներսէս Յակոբեան անուն պատանին յառաջ գալով ճառ մը խօսեցաւ, զոր Նորին Վսեմութիւնը մեծ ուշադրութեամբ մտիկ ըրաւ, նոյնպէս բոլոր դիմաւորողները Ճառին պարունակութիւնն էր Վհհ. Սուլթանին երկար կեանք մաղթելով և Հայոց ազգին առ Օսմանեան գահն հաւատարմութիւնը յիշելով, Վսեմ. Նազըֆ փաշային բարի գալուստը շնորհաւորել և այլն ։ Երբ տղայն ճառը լմնցուց, Նորին Վսեմութիւնն իւր շնորհակալութիւնը բերանացի յայտնելէն վերջը, երիվարը յառաջ քշելով կարդացուած ճառը առաւ և դրան դրպանը · յետոյ շարունակելով ճանապարհը զինուորական դուռը գնաց հանգստացաւ · յայնժամ քաղաքիս բերդէն 21 թնդանօթի հարուածներով ողջունեցին Նորա գալուստը · մեր Ս. Առաջնորդն և Քաղաքական ժողովոյ անդամները «տեղոյն» բարի գալուստ մաղթելով Նորին Վսեմութեան՝ մեկնեցան յառաջնորդարան ։

Հանրաժանօթ Հօսօ փաշան ևս Երիզա է այժմ, բայց ինչ պաշտօնի վրայ ըլլալը չգիտենք ։

Լուցկիի գործարանն, որ ասկէց առաջ գրած էինք թէ պատրաստ վիճակի մէջ է, այժմ Նորանոր ձեռնարկութեանց շնորհիւ նոյն կը հանէ պատուական լուցկի, որ մեծ քանակութեամբ կը ղրկուի Կարին, Արապկիր, Խարբերդ, Վան և հեռաւոր քաղաքներ · ուրախ ենք որ Փափազեան եղբարց ըրած մեծամեծ զոհողութեանց փոխարէն այժմ գոհացուցիչ վիճակի մէջ է գործարանը ։

Քանի օրէ ի վեր կառավարութեան կողմէ Հայոց թաղերը վիճակագրութիւն կ'ըլլայ, օրօրոցին մանուկէն մինչև 120 տարեկան ծերերն անգամ կը գրեն · այս գրութիւնը միայն արուներուն համար է ։

Հակառակ առևտրական դադարի, կառավարութեան կողմէն խստիւ կը պահանջուի խըպէյուլը «թէբէլէ» անուն տուրքն, երբ հազիւ ներկայ տարուան տուրքը կարող է տալու հասարակութիւնը, և այն ալ մեծ դժուարութեամբ, ինչու որ ո՛չ գործ կայ, ո՛չ առուտուր, հիմա այս տուրքին համար մեծ մասամբ մէջ են թէ՝ Տաճիկ թէ Հայ · տեսնենք ինչ կ'ըլլայ ։

Աւելորդ աւելի է որ տեղս կառավարութեան դուռը բանտարկեալ մը կայ · սա խիստ փափուկ մարդ մի է · որուն ինչ ազգ ըլլալը դեռ չգիտցուեցաւ · իւր քննութեան մէջ անունն Խ—ֆ է ըսեր, բայց դէմքը հայու պատկեր կը կրէ, և Երուսաղէմ ալ գացած է որ թեւերուն վրայ նշաններ ունի · սա տաճկերէն, հայերէն, ռուսերէն, գաղղիերէն և այլ քանի մը լեզուներ կը խօսի, և խիստ ճարտարախօս անձ մ'է ։

Տեղւոյս թղթատարութեան տեսուչը այսօր երեք շաբաթ է Պոլսոյ չը ղրկեր Պոլիս. այս առթիւ տեղւոյս փոքրիկ վաճառականութեան մեծ վնասներու պատճառ կ'ըլլայ · խօսք կայ որ յառաջիկայ շաբթու ալ չը պիտի ղրկէ, և վաճառականք մտադիր են բողոքելու առ որ անկ է ։

Անհամբեր, տէր իմ, այսօր այսչափ մը տեղեկութիւններ տալով կը խոստանամ այսուհետև միշտ շարունակել մեր թղթակցութիւնը ։ Բարեկամդ

Տեղւոյն Բարեկամ(1)

(1) Նամակս գրելէ վերջը իմացանք որ ի պատիւ Վսեմ Նազըֆ փաշային՝ յերեկոյին զինուորական դուռը հրախաղութիւններ տեղի պիտի ունենայ հանդերձ նուագածութեամբ ։ (Նոյն)

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՈՒՂՂԱԿԻ ՏՈՒՐՔ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Մեծապատիւ Ատենապետ Էֆէնտի Թաղական խորհրդոյ.

Ազգային Սահմանադրութիւնն երկու տեսակ ուղղակի տուրք կը տրամադրէ, մին կեդրոնական, որ Ազգային Պատրիարքարանի պիտոյից համար ուղղակի կեդրոնական սնտուկի հաշւոյն · իսկ միւսն Թաղական, որ Թաղային սնտուկներու հաշւոյն գանձելի է ։

Սոյն երկու տեսակ տրոց առաջինը թէպէտև 1870 թուականէն ի վեր կը գանձուի, բայց բնաւ կարելի չէ եղած օրինաւոր դրութեամբ մը և արդար բաշխմամբ մը արդիւնաւորել զայն · իսկ միւսն այն է Թաղային տուրքն՝ և ոչ իսկ հաստատուած է ։

Եւ որովհետև նորանոր պիտոյից առթիւ թէ կեդրոնին և թէ թաղերուն ծախքերն աւելցած՝ մանաւանդ այս վերջիններուն բարեպաշտական հասոյթներն ալ նուազած են, բնականաբար կեդրոնական և Թաղական սնտուկներուն ելևմտից հաւասարակշռութիւնը կորսուած և կամ դէթ ի վնաս Ազգային յառաջադիմութեան խնայութիւններ եղած են ։

Իրաց այս վիճակին դարման տանելու նպատակաւ՝ Ազգային Երեսփոխանական ժողովը տրոց կանոնագիր մը քուէարկեց, յորում.

1. Ազգային կեդրոնական և Թաղային տուրքերն՝ Ազգային ուղղակի տրոց անուան ներքև՝ ի մի ձուլեց ·

2. Բովանդակ տրոց կէսն Թաղ. սնտուկներուն յատկացուց՝ ամբողջ ծախքերն նոցա վերագրելով ·

3. Բաշխման՝ հաւաքման և այլ գործողութիւնները Թաղ. Խորհրդոց իրաւասութեան ենթարկեց, որ իւր այս պաշտօնը պիտի վարէ ըստ նոյն կանոնագրի՝ ընդ հսկողութեամբ Ազգային Վարչութեան և Նորա հրահանգաց համաձայն ։

Ազգային ժողովը սոյն կանոնագրով կեդր. և Թաղ. տրոց մասին Սահմանադրութեան տրամադրութիւնքն իրականացնելու, կեդրոնին և Թաղերու պիտոյքը հոգալու և ելևմտական հաւասարակշռութիւնն ամեն ուրեք հաստատելու համամամբ յանձնարարեց Վարչութեան ի գործադրութիւն ։

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Տնտես. Ցեռչութիւնն այս անգամ իւր բոլոր ուշադրութիւնն Ազգային ուղղակի տրոց խնդրոյն վրայ սևեռելով՝ որոշած է Նորա գործադրութեանն հետևեալ փութով ։

Ազգային ուղղակի տրոց օրինաւորապէս և արդիւնաւորապէս գործադրութեան համար ընդհանուր հրահանգի մը պէտքն զգալի լինելով, նորա խմբագրութեան ձեռնարկուած է նոյն Ցեռչութեան կողմանէ, բայց որպէս զի չըլլայ թէ հրահանգի խմբագրութիւնն եւս պատճառ մ'ըլլայ տրոց կանոնագրին գործադրութեան յապաղման, մինչև ցխմբագրութիւն նոյն ընդհանուր հրահանգին, որոշած է առ այժմ մասնաւոր հրահանգներով ըսկիզբն ընել գործադրութեան ։

Ազգային ուղղակի տրոց լի ու լի գործադրութեան հրահանգն իր մէջ հինգ մաս կը պարունակէ ·

Ա. Ազգահամար (տուրք վճարող ազգայնոց) ·
Բ. Բաշխումն ·
Գ. Հաւաքումն ·
Դ. Հաշուեկալութիւն ·
Ե. Պաշտօնէութիւն ·

Սոյն բաժանման համեմատ Տնտեսական Ցեռչութիւնը նախապէս տուրք վճարելու ենթակայ անձանց ազգահամարն ընելու պարտաւորեալ լինելով, սոյն ազգահամարի մասին մասնաւոր հրահանգ մը խմբագրած է, որ անմիջապէս պիտի գործածուի. իսկ բաշխման, հաւաքման և այլ հրահանգներն հետզհետէ պիտի խմբագրուին և գործադրուին ։ Եւ որովհետև յետ ազգահամարի՝ բաշխման գործողութիւնն կը յաջորդէ, և զայն օրինաւորապէս և արդիւնաւորապէս կատարելու համար անհրաժեշտ է ի ձեռին ունենալ մինչև ցարդ տուրք վճարելու ենթակայ համօր ազգայնոց նախկին տրոց քանակութիւնն, Տնտեսական Ցեռչութիւնն՝ Ազգային ուղղակի տրոց Դիւան մը կազմած է, որ՝ ի մէջ այլոց՝ այժմէն կ'աշխատի ամենայն փութաջանութեամբ համօր ազգայնոց տրոց քանակութիւնը ճշդել և արդիւնքը տոմարագրել, որպէս զի բաշխման գործողութեան յապաղման այս մեծ արգելքը փութով վերնայ ։

Տնտեսական Ցեռչութիւնը նկատելով՝ որ ազգահամարի և բաշխման ու հաւաքման համար Թաղ. խորհրդոց կողմանէ ծախքեր տեղի կ'ունենան, հարկ կ'զգայ այժմէն հրահանգ տալ, որ իրենց հաշուետումարաց մէջ մասնահաշիւ մը բանան և անդ նշանակեն այս նկատմամբ եղած ամեն ծախքերն մինչև այն ատեն որ Ազգային ուղղակի տրոց հաշուակալութեան հրահանգը տրուի ։ Իսկ այս տրոց գործադրութեան մասին ի հաշիւ Թաղային սնտուկներու կեդրոնին կողմանէ վճարեալ գումարներէն իւրաքանչիւր Թաղ. Խորհրդոյ վիճակելի բաժինն ապագային մէջ պիտի հաշորդուի իրենց՝ երբ հաւաքման մասին ևս հարկ եղած հրահանգին խմբագրութենէն վերջը դրամական գործողութեանց ձեռնարկուի ։

Տնտեսական Ցեռչութիւնը նկատելով նաև որ Ազգային ուղղակի տրոց գործադրութեան մասին Թաղ. Խորհրդոց պաշտօնին ամենամեծ մասն ընթացիկ գործողութեանց կայ մ'է, և այս տեսակ գործողութեանց հաւաքօրէն կատարումն հրահանգաց գործադրութիւնը կը յապաղէ և կը դժուարացնէ, որ-

ժան կը համարի որ Թաղ. Խորհուրդք իրենց մէջէն կամ դրսէն՝ Ազգային ուղղակի տրոց Թաղային Տեսուչ տիտղոսով մէկուն յանձնեն ուղղակի տրոց ամեն տեսակ հրահանգաց գործադրութիւնը՝ հարկ եղած օգնականներն և թոշակաւոր պաշտօնեայներն տալով նմա. որպէս զի սոյն Տեսուչը Թաղ. Խորհրդոց հրահանգաց համաձայն վարէ իւր պաշտօնը մինչև այն ատեն՝ յորում պաշտօնէութեան հրահանգը խմբագրուելով՝ ընդ այլս և սոյն տեսչին պաշտօնն ու պարտականութիւնները գծուին։

Տնտեսական Տեսչութիւնն ազգահամարի և բաշխման գործողութիւնները դիւրելու համար ազգահամարի հրահանգէն զատ նաև մասնաւորապէս տպեալ տումարներ ևս պատրաստած է, որոց իւրաքանչիւր թերթը նոյն տեսչութեան կնքով վաւերացեալ են։

Սոյն տումարներէն ական թերթէ բաղկացեալ և երկօրինակ, նոյնպէս ազգային ուղղակի տրոց կանոնագրէն օրինակ և ազգահամարի հրահանգներէն օրինակ կ'առանայ Պատուարժան Խորհուրդ ընդ շրջաբերական գրոյս.

Ուստի ի գալ հասանել շրջաբերական գրոյս, Պատուարժան Խորհուրդդ պէտք է անմիջապէս Ազգային ուղղակի տրոց Թաղ. Տեսուչն անուանելով՝ նորա միջոցաւ և ըստ վերոյիշեալ հրահանգի՝ ազգահամարի գործողութիւնը կատարէ առաւել ․․․ աւուր մէջ. իսկ Տեսչի ընտրութիւնն անմիջապէս տեղեկագրէ։

Պէտք է գիտնալ, որ այս ազգահամարի գործողութենէն վերջը՝ բաշխման տումարաց մէջ արձանագրեալ ազգայնոց նախկին տրոց քանակութիւնն Տնտ. Տեսչութեան կողմանէ նոյն տումարաց մէջ մի առ մի պիտի նշանակուի և անմիջապէս բաշխման գործողութեան հրահանգըն պիտի տրուի։

Հետևաբար Պատուարժան Խորհրդոյդ փութաջանութենէն կախումն ունի՝ ի շահ կեդրոնին և նոյն թաղիդ՝ տրոց կանոնագրին և այնու կեդրոնին և թաղիդ գանձային վիճակը բարւոքելու մասին Ազգային ժողովոյ կամաց գործադրութիւնն։

Ուստի սիրելի է հաւատալ որ Թաղ. Խորհուրդք ամենայն անձնուիրութեամբ պիտի աշխատին իրենց ազգասիրական պարտաւորութիւնը կատարել. Ստորագրութիւն

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԻ

ՀՐԱՀԱՆԳ ԱԶԳԱՀԱՄԱՐԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՏՐՈՑ

1. Ազգային ուղղակի տուրք վճարող անձանց ազգահամարը Կեդրոնական Վարչութեան Տնտես. Տեսչութեան կողմանէ մասնաւորապէս պատրաստեալ՝ կնքեալ և թուագրեալ բաշխման տումարաց մէջ կը կատարուի համանման երկօրինակաց մէջ։

2. Իւրաքանչիւր թաղի մէջ բնակութիւն հաստատող այն ամեն ազգայինք որ չահու տէր են, ինչ որ ալ լինի իրենց տարիքը, պէտք է Ազգային ուղղակի տրոց մասնակցելու համար բաշխման տումարաց մէջ նշանակուին։

Շահու տէր կը նկատուին այն անձինք, որք թէպէտ սովորաբար գործով մը կ'զբաղին, բայց փոքր ժամանակի մը համար գործէ դադրած լինելով՝ ամեն հաւանականութիւն կայ վերստին գործով զբաղելու։

Նոյնպէս շահու տէր կը նկատուին այն անձինք, որ առանց մասնաւոր զբաղում մ'ունենալու, իրենց յատկացեալ եկամտի մասնաւոր աղբիւր ունին։

3. Թաղի մը մէջ բնակութիւն հաստատող այն ազգայինք, որ առժամանակեայ կերպիւ ուրիշ թաղ մը կամ ի գաւառս Տաճկաստանի և կամ Տաճկաստանէն դուրս տեղ մը կը գտնուին, պէտք է բաշխման տումարաց մէջ նշանակուին, եթէ Թաղ. Խորհուրդք համոզուած գտնուին թէ ուշ կամ կանուխ թաղն պիտի վերադառնան։

4. Ազգային ուղղակի տրոց մասնակցող ամեն ազգայնոց անունն՝ հօրանունն՝ արուեստն՝ բնակութիւնն՝ տարիքն՝ և նորեկաց նախկին բնակութիւնն (1) միայն պէտք է նշանակել առայժմ բաշխման տումարաց՝ իրենց յատկացուցած սիւնակներուն մէջ. և կարգահամարի սիւնակներուն մէջ պէտք է իւրաքանչիւր ազգայնոց համար թիւ մը յատկացնել, որ կ'սկսի 1 թուանշանէն և կը յառաջանայ յաջորդաբար 2, 3, 4, 5, 6, 7 ․․․ 10, 20, 30 ․․․ 100, 200, 300 և այլն։ Իսկ միւս սիւնակներուն՝ ինչպէս նաև ծանօթութեանց յատկացեալ սիւնակին մէջ ներելի չէ կէտ մը իսկ նշանակել այժմ։

5. Ուղղակի տրոց մասնակցող ազգայնոց անուանքն պէտք է սկսիլ բաշխման տումարաց առաջին էջին առաջին տողէն, և առանց մի տող պարապ ձգելու պէտք է շարունակել ցվերջին տող նոյն էջին, և ապա անցնիլ երկրորդ, երրորդ և այլն էջերու, որք նոյնպէս լըլցնելու և վերջանալու են։

6. Ուղղակի տրոց մասնակցող ազգայնոց անուանքը բաշխման տումարաց մէջ նշանակելու ատեն՝ պէտք է հետևեալ դրութեամբ վարուիլ.

Ա. Թաղի մը (մահալլէ) ազգայինք մինչև որ ամբողջապէս չարձանագրուին, ուրիշ թաղի մը անցնելու չէ։

Բ. Թաղի մը մէկ փողոցին մէջ գտնուող անձինք մինչև որ ամբողջապէս չարձանագրուին, ուրիշ փողոցի մը անցնելու չէ։

Գ. Փողոցի մը մէջ գտնուած տան մը ազգայինք մինչև որ ամբողջապէս չարձանագրուին, ուրիշ տան մը անցնելու չէ։

Դ. Թաղերու, փողոցներու և տուներու բաժանման և յաջորդութեան մասին՝ քաղաքապետական կարգադրութեան համաձայնելով ազգայնոց համարն ընելու է։

Ե. Եթէ ո և է ազգայնոյ մը անունը ո և է պատճառաւ մը նշանակուած չէ իւր կարգին, բոլոր ազգայնոց արձանագրութենէն յետոյ կը նշանակուի։

Զ. Եթէ երրորդ յօդուածին մէջ նշանակեալ ազգայինք՝ իրենց թաղին մէջ յատուկ բնակավայր ունին, իրենց բնակութեան կարգին արձանագրուելու են. իսկ եթէ չունին, յայնժամ բընակավայր ունեցող բոլոր ազգայինքը նշանակելէն և լրացնելէն յետոյ զանոնք ևս վերջին անունէն անմիջապէս յետոյ նշանակելու է, առանց բնակութեան տեղին բաշխման տումարաց մէջ այժմէն նշանակելու. զի սոցա բնակութիւնը յայնժամ պիտի նշանակուի, երբ թաղն վերադառնալով բնակութիւն հաստատեն անդանօր։

7. Ուղղակի տրոց մասնակցող ազգայնոց տումարն ըստ վերոյգրեալ յօդուածոց և համանման երկօրինակ պատրաստելով՝ իւրաքանչիւր էջին վրայ Տընտեսական Տեսչութեան կնքոյն դիմացի երեսը Թաղ. Խորհրդոյ կնիքն զետեղելու և վերջին էջին արտաքին երեսին վրայ մասնաւոր ծանօթութեամբ մը գրելու է թէ ո՛րքան անուանք նշանակուած են նոյն բաշխման տումարին մէջ և հանդերձ թուականաւ ստորագրելու և կնքելու է։

8 Իբրև լրացուցիչ բաշխման տումարաց՝ ապագային մէջ ծանօթութեան մասնաւոր տետրեր պիտի ղրկուին Տընտեսական Տեսչութեան կողմանէ իւրաքանչիւր Թաղ. Խորհրդոյ. սակայն մինչև ցայն վայր Թաղ. Խորհուրդք պէտք է առժամանակեայ ծանօթութեան տումար մը ունենան, յորում բաշխման տումարաց մէջ նշանակեալ անձանց վրայ հարկ եղած տեղեկութիւնքն և ի մասնաւորի առժամանակեայ կերպիւ այլուր բնակող անձանց բնակութեան տեղին, և բաշխման տումարաց պատրաստութեան ատեն՝ արդէն նշանակեալ անձանց թաղի կամ բնակարանի փոփոխութիւններն և մեռնողներուն անունը և այլն, և այլն նշանակելու է։

9. Ծանօթութեանց տետրն հետևեալ կերպով պիտի բռնուի.

Ա. Ծանօթութիւնք օրհաշուի ձևով՝ յաջորդական յօդուածներով առաջին էջին առաջին տողէն կ'սկսին և կը շարունակեն ցվերջ նոյն էջին, և ապա երկրորդ էջն կ'սկսի և կը վերջանայ նոյն կերպով.

Բ Ծանօթութեանց տումարներն իւրաքանչիւր էջին ձախակողմն երեք բական սիւնակներ պիտի պարունակեն. առաջին սիւնակը յատկացեալ է իւրաքանչիւր ծանօթութեան կարգահամարին. երկրորդ սիւնակին մէջ կը գրուին ծանօթութեան ենթակայ անձին՝ բաշխման տումարաց մէջ ունեցած կարգահամարն. երրորդ սիւնակին մէջ կը նշանակուին մի և նոյն անձին վերաբերեալ՝ և ծանօթութեանց տետրին մէջ արձանագրեալ երկրորդ ծանօթութեան մը կարգահամարն։

Գ. Ծանօթութեանց տետրին կարգահամարն պէտք է մատիտով և փոքր թուանշանաւ մը ցուցնել՝ բաշխման տետրին մէջ՝ այն անձին անուան աջակողմեան վերին կողմն՝ որոյ վրայ է յիշեալ ծանօթութիւնը։

10. Սոյն ծանօթութեան տումարներն ևս համանման երկօրինակ պատրաստել, և բաշխման ցանկերուն լրանալէն յետոյ՝ ասոնց ալ իւրաքանչիւր էջն միայն Թաղ. Խորհրդոյ կնքով կնքել և նշանակեալ ծանօթութեանց վերջին էջին վերջին տողէն անմիջապէս վերջը հանդերձ թուականաւ ստորագրել պէտք է։

11. Ըստ վերոգրելոյն՝ բաշխման և ծանօթութեան տումարներն պատրաստելէն վերջը, պէտք է Թաղ. Խորհուրդք միանգամայն երկերկու օրինակներն ևս ղրկեն Տնտես. Տեսչութեան, որ նոցա համանմանութիւնը վաւերացնելէն և հարկ եղած գործողութիւնը կատարելէն վերջը կը վերադարձնէ Թաղ. Խորհրդոց։ Կնիք

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

(1) Հինգ տարիէ նուազ ժամանակէ ի վեր բնակութիւն հաստատողներն նորեկ պէտք է նկատուին։

ՏԷՄԻՐՃԻԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Ի Պօլիս Պալըք Բազար 165

Պատիւ ունիմք ծանուցանել մայրաքաղաքիս և գաւառաց ժողովրդեան թէ՝ մեր ծխախոտի Պոլսոյ գործարանն և վաճառատունն այժմ փոխադրած եմք ի Պալըքբազար թիւ 165 Եաղճըլար փողոցի դէմ։

Մեր ծխախոտներն, որ արդէն մեծ ընդունելութիւն գտած են ամեն տեղ, այս առթիւ ղօհողութիւն չպիտի խնայեմք տեսակներն աւելի ևս ազնուացնելու և գիներն միշտ չափաւոր պահելու, որոց ստուգութեանը փորձով պիտի վկայեն ազնիւ յաճախորդք և յանձնարարողք։

ՏԷՄԻՐՃԻԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ա. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՃԷՆԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 15 օգոստ.

Այսօր Ցունաց Ս. Աստուածածնայ տօն լինելուն Ղալաթիոյ հրապարակը գոց է։

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
Օսմ. լիրան 100 ղրուշի հաշուով

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ 108,25	առ	Անգլ. Լ.
Փարիզ 3 » Փր. 23,30	առ	Օսմ. Լ.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

		Անգլ. լիր.
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 0/0	»	5,16
» Օթօման	»	4, 5
Կ. Պոլսոյ Պանքան	»	12,15
Քրէտի ժէնէրալ 6 0/0		6,18
Փոխ. 1863 (Մութ.ան) 6 0/0	Ֆր.	95,
» 1865 (») 6 0/0	»	96,
» 1869 (Բինար) 6 0/0	»	95,
» 1872 (Պօն տր. Թրէզօր)	»	30,50
» 1873 (Բինար) 6 0/0	»	94,
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	57,
Լաւրիում	»	152,
Դրամուայ	Օսմ. լիր	400,
Թղթադրամ	»	1030
Հէվալէսիզ		40
Բէքօր		

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)

	Ղրշ.
Անգղիական ոսկի	109 15
Գաղղիական »	87 11
Բօլ	89 32
Գրիմիջ	51 10
Գառայոն թուղթ 8 րուպլի 60 գրիք	
Գառայոն արծաթ (Նոր)	92
Մէճիտիէի տարբերութիւն	7 11
Վեցնոց	126 5
Հինգնոց	208
Հինգնոց (անկէտ)	180
Մէթալիք	204 10
Զզինէ	680

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 26 օգոստ.

Անգլ. Քօնս.	99 9/16
Օսմ. »	16 7/8
Փոխ. 1865	
» 1869	18 1/4
» 1871	79 1/4
» 1872	30 1/2
» 1873	18
» 1877	94
Պանք Օթօման	18
Ռուս. փոխ. 73ի	90 5/8
Եգիպտ. միացեալ	79 1/8
» արտօնաւոր	98 5/8
Տայրա Սանիէ	78
Փոխ. Տօյիտ	97 1/4
Փոխնկագիր Փարիզի վրայ	—,—

Փարիզ 26 օգոստ.

Գաղղ. Քօնս. 5 0/0		117 30
» » 3 0/0		85 62 1/2
Օսմ. Քօնս.		17 20
Փոխ. 1865	Ֆր.	97
» 1869		93,
» 1873		94.
Օսմ. Երկաթուղի		58.25
Պանք Օթօման		705.
Քրէտի Լիօնէ		930.
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)		93 3/8
» » Արևելեան		61 7/8
Իտալ. Քօնս.		90 60
Եգիպտ. միացեալ		401 25
Փոխնկագիր Լոնտ. վրայ		25.30

Վիէննա 26 օգոստ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	117 60
Ռումէլիի երկաթուղի	26.70

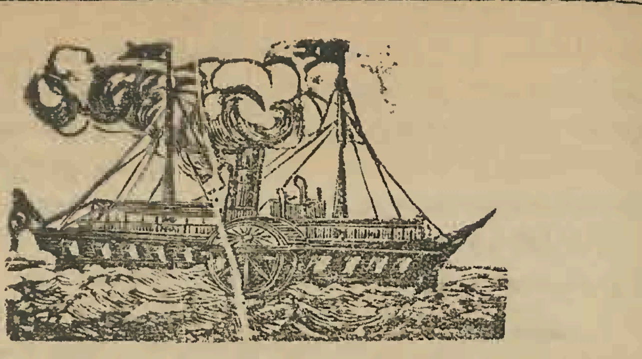

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1881 ՅՈՒԼԻՍ 16 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՊԱՅՐԱՄԻՆ ԵՐՐՈՐԴ ՕՐԸ
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Բոսֆորէն Էջնող շոգենաւները
11 30	Արնաւ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթաշ։
11 30	Պէյքօզ, Բաշապ. Ր. Փ մահ. Գանլճ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլ. Գուզկ
11 30	Եէնիմ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Քիրէճպ. Թարապ. Եէնիք. Ստէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.
11 45	Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ։
12 30	Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնավուտ. Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիքթաշ։
12 45	Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշապ. Գանլճ. Ա. Հիսար, Գանտ, Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ. Գուզ. Գապաթաշ։
1 30	Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ստէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
2 30	Ր և Ա. Գավաքէն, Մէգարպ. Պէօյիւքտէրէ, Թար. Պէյքօզ, Բաշապ, Ր փաշա մահ. Գանլ, Ա Հիսար, Գանտ, Վանիք, Չէնկ, Պէյլ, Գուզկ, Իւսկ։
2 30	Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք Էմիրկէն, Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
3 45	Եէնիմահալլէ, Մէգար. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Ստէնիա. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք, Արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք.
5	Պէյքօզ, Բաշապ, Ր փաշա մահ. Գանլ, Ա Հիսար, Գանտ, Վանիք, Չէնկ, Պէյլ, Գուզկ, Սիրքէճի։
5	Եէնիմահ. Մէգրպ. Պէօյիւքտ. Քիրէճպ. Թար. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիքթաշ Սիրքէճի։
6 15	Եէնիմահ. Պէօյիւքտ, Թար. Պէյքօզ. Բաշապ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլճա Ր. և Ա. Հիսար, Գանտ. Արնվ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ,
7 30	Ա. և Ր Գավագ, Եէնիմ. Մէգր. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթ. Պէշիկթաշ։
8 45	Եէնիմահալլէ, Մէգար, Պէօյիւքտ, Թար, Եէնիք, Ստէն, Պօյաճ, Ր Հիսար, Պէպէք, Արնավ, Գուր, Օրթաք, Պէշիկթաշ։
8 45	Պէօյիւքտէրէ, Պէյքօզ, Բաշապ, Ր. Բ. մահ. Գանլ, Ա Հիսար, Գանտ, Վանիք, Չէնկ, Պէյլ, Գուզկ, Իւսկիւտար։
9 45	Եէնիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք. Արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիկ.
10 30	Եէնիմահալլէ, Մէգար, Պէօյիւքտ, Թար, Եէնիք, Պօյաճ, Ր Հիսար, Պէպէք, Արնավ, Գուր, Օրթաք, Պէշիկթաշ։
11	Մէգար. Պէօյիւք. Թարապ, Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիք.

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւները

Ժամ	
12 30	Պէշիքթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիքէօյ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմ.
1 15	Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլպ. Չէնկէլ. Արնավուտ. Գանտլ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկ. Եէնիք. Բաշապ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ։
1 30	Պէշիքթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչ. Արնավուտ. Պէպէք, Ր Հիսար, Էմիրկէն, Ստէն. Եէնիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ։
2 30	Պէշիկթաշ. Օրթաք, Գուր, Արնավ, Պէպէք, Ր Հիսար, Պօյաճ, Եէնիքէօյ, Թար, Պէօյիւքտէրէ, Մէգարպ, Եէնիմահալլէ։
3 30	Գապաթաշ, Պէշիք. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար. Եէնիմահ։
3 30	Իւսկիւտար, Գուզկ, Պէյլ, Չէնկ, Վանիք, Գանտ, Ա Հիսար, Գանլ, Ր փաշա մահ. Բաշապ, Պէյքօզ։
4 45	Պէշիքթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահալ. Ր և Ա. Գավագ։
6	Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւքտ. Մէգար. Եէնիմահ.
6 30	Իւսկիւտար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ։
8 10	Պէշիկթաշ, Օրթք. Արնվ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապիա Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ։
9 15	Պէշիկթաշ, Օրթք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճըք. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար.
10	Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանիքէօյ, Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլ. Ր. Փ. մահ Բաշապ. Պէյքօզ, Թարապ. Մէգր, Ր. և Ա. Գավագ։
10 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրչէշ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ Ստէն Եէնիք. Թարապ. Քիրէճպ. Պէօյիւք. Մէգարպ. Եէնիմահալլէ։
11	Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրչէշ. Արնվ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահալլէ։
11	Գուզկունճուք, Պէյլ. Չէնկէլ Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. Փ. մահ. Բաշապ. Պէյքօզ։
11 30	Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկէլ. Վանիք. Արնավ.
12	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Արնավուտքէօյ։

"Կատարելութիւն",
ՄԻՍՏՐՍ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻՆ
Աշխարհածանօթ Մազ Նորոգողը
(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Երբէք չվրիպիր նորոգելու Ալեւոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր նոր կեանք, աճում, և փայլուն գեղեցկութիւն։ Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վանելով ալեւորութիւնը։ Ներկ մը չէ։

Միշտ կը հաստատէ ինքնին իբր մազին բնական զօրացուցիչը։

Հարազատը միայն Կարմրագոյն փաթթոյթներու մէջն է։

Գլխաւոր Մթերանոցը (Մազացան) է,—
114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգղիայ։

Կը ծախուի ամէն Կեղծամավաճառներէն, Նաև շատ Դեղավաճառներէն, և Անգղիացի Դեղավաճառներէն։

Կ. Պօլիս Ս. Քանդիւք եղբարց քով. Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Լամբնտ Բարիւէնայի քով, Անգղիական մթերանոց, Նիւքսէք Գալտըրըմ Ղալաթիա